

**METAFIZYCZNOŚĆ I POLSKOŚĆ
W SZTUCE
PIERWSZEGO
DWUDZIESTOLECIA
XXI WIEKU**

METAFIZYKA

Wartości transcendentne - których do końca poznać nie można

Wartości transcendentalne - fundamentalne dla możliwości poznania

METAFIZYKA

TRANSCENDENTALIA:

BYT

i zasady bytu:

PRZYCZYNA

CEL

ISTNIENIE

RZECZ

ODRĘBNOŚĆ/RÓŻNICA

METAFIZYKA

UNIWERSALIA:

PRAWDA

DOBRO

PIĘKNO

NARÓD

ETNOS

EIDOS

ETOS

METAFIZYCZNOŚĆ I POLSKOŚĆ

Naród:

ETNOS

EIDOS

ETOS

Transcendentalia:

BYT

i zasady bytu:

PRZYCZYNA

CEL

ISTNIENIE

RZECZ

ODRĘBNOŚĆ/RÓŻNICA

Uniwersalia:

DOBRO

PIĘKNO

PRAWDA

METAFIZYCZNOŚĆ I POLSKOŚĆ W SZTUCE

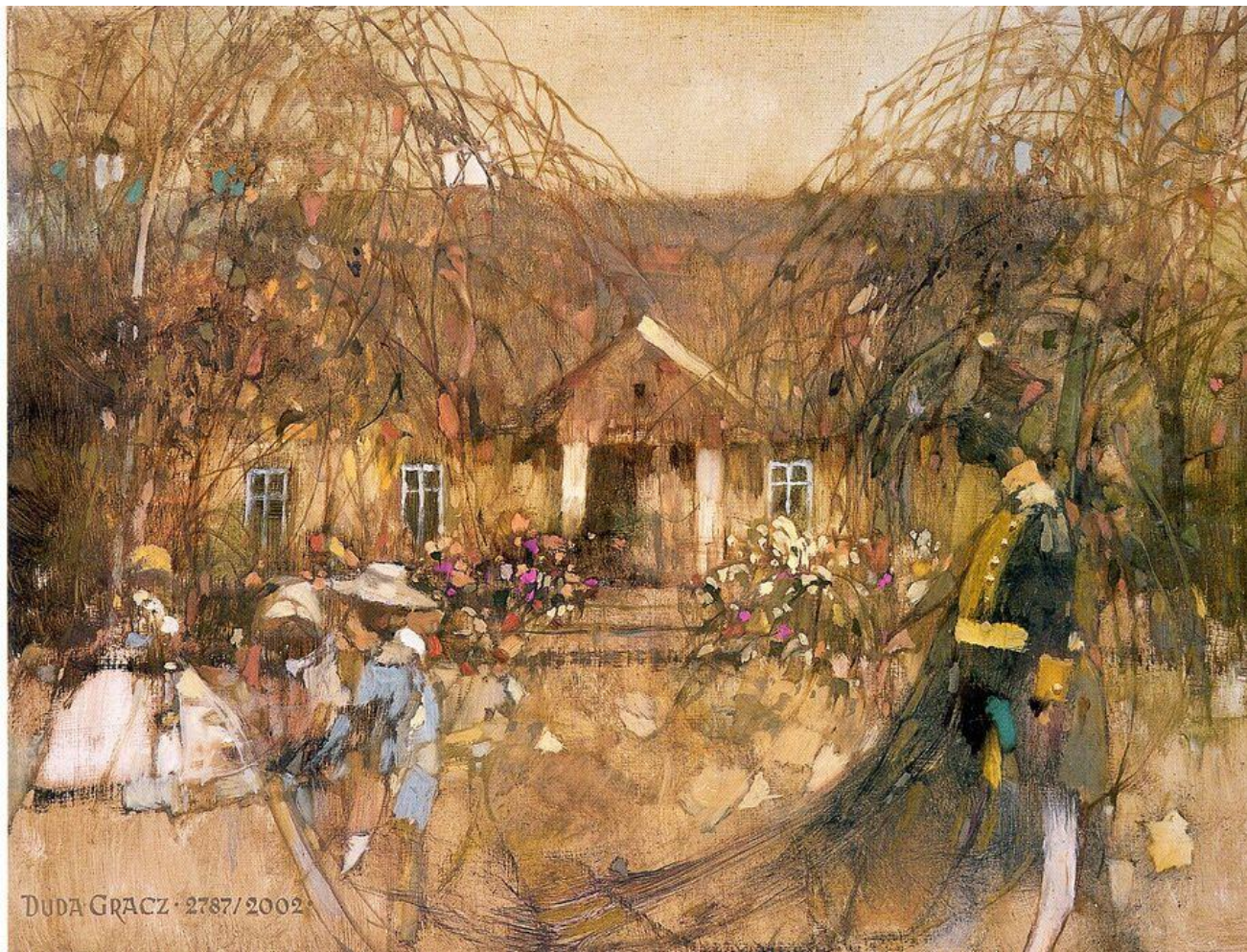

Jan Matejko, *Bitwa pod Grunwaldem*, 1878

Bartolomeo Berecci, Giovanni Maria Padovano, *Kaplica Zygmuntowska*, 1517-1533

Posąg Zygmunta Starego (budzącego się, u góry) Berrecci; Zygmunta Augusta (też płyta Anny Jagiellonki) - Santi Gucci

METAFIZYCZNOŚĆ I POLSKOŚĆ W SZTUCE WSPÓŁCZESNEJ

Album Chopinowi
Duda-Gracz, Żelazowa
Wola - Polonez B-dur
bez op., 2005

Jacek Kucaba, *Pomnik Jana Pawła II przy kościele pw. błogostawionej Karoliny Kózkówny*, Tarnów 2010

METAFIZYCZNOŚĆ I POLSKOŚĆ W SZTUCE WSPÓŁCZESNEJ

- **OBSERWACJE**
- **WZBUDZANIE DRESZCZU TRANSCENDENCJI**
- **EKSPONOWANIE MARGINESÓW TRANSCENDENCJI**
 - **ŻYWE ZAANGAŻOWANIE**
 - **OŻYWIANIE DZIEDZICTWA**

OBSERWACJE

Artur Żmijewski,
***Nasz śpiewnik*, 2002**
Oryginalne media: 16
mm, kolor, 13'35'

09,30; 11,50

Film o problemach z pamięcią indywidualną i powolnej degeneracji pamięci zbiorowej. Podczas pobytu w Tel Awiwie w 2003 roku Żmijewski odszukał polskich Żydów, którzy po wojnie opuścili Polskę – ziemię swoich przodków. Poprosił ich o przypomnienie sobie piosenek z młodości. Bohaterowie filmu wydobywają z pamięci różne melodie: ułańskie pieśni, przedwojenne szlagiery, polski hymn. Żmijewski pokazał świat, który odchodzi raz na zawsze. Jest to jedna z najbardziej poruszających i nośnych realizacji w polskiej sztuce ostatnich lat, która znalazła odbicie w debatach na temat **narodowej tożsamości i wspólnej polsko-żydowskiej historii**. Żmijewski **poszerza za pomocą swoich filmów pole sztuki**, traktując ją jako narzędzie do pamiętania, „produkowania” wiedzy i jej kwestionowania.

Do udziału w tym projekcie zaprosił osoby związane z lewicą, starsze panie silnie manifestujące swoje prokościelne stanowisko, młodych przedstawicieli mniejszości żydowskiej oraz członków ugrupowania politycznego Młodzieży Wszechpolskiej. Pierwszym zadaniem dla każdej z grup było stworzenie rozumianego przez siebie symbolu państwa polskiego. Symbole te zostały następnie umieszczone na koszulkach rozdanych uczestnikom projektu. Później nastąpiła konfrontacja wszystkich grup, wraz z wcześniej stworzonymi przez nich planszami z symbolem Polski, podczas której wykonywano dalsze zadania otrzymane od reżysera. Przedstawiciele danej grupy mogli na przykład coś domalować do symbolu innej grupy lub coś z niego usunąć..

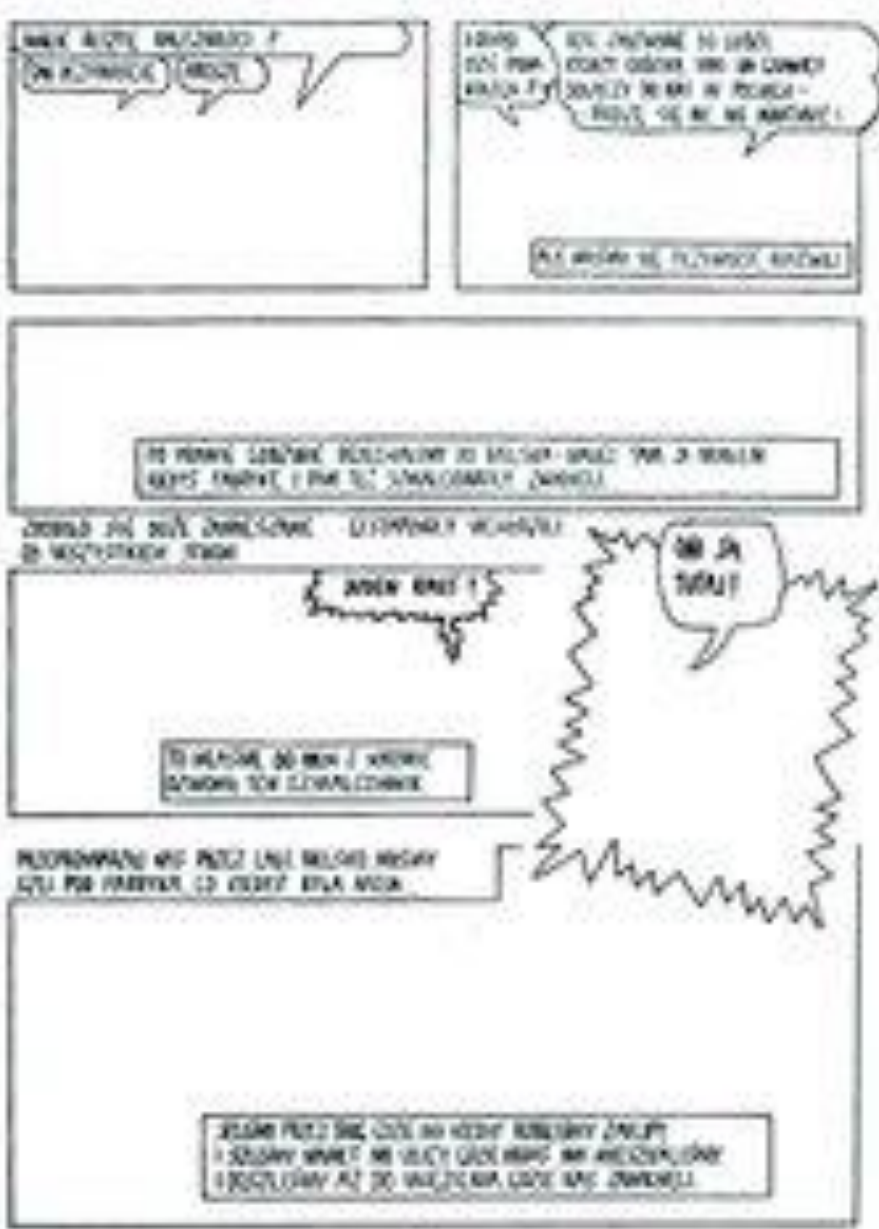
Artur Żmijewski, *Oni*, 2007

0; 01:44; 02:07; 21:19; 24:28

TRAUMATYCZNY DRESZCZ TRANSCENDENCJI

Wilhelm Sasnal

- ***Shoah (Tłumaczka)***, 2003, olej na płótnie, 40 x 30 cm

Maus 5, 2001, z użyciem dymków z komiksu *Maus* (Art Spiegelman, 1986)

[illegible][illegible]

Co robi tęczniczka?
Zbigniew Libera z
tekstem Dariusza
Foksa, 2005

1. Kiedy chłopcy zaprzeczają

Kiedy chłopcy zaprzeczają, łączniczka podnosi głos. Cala jej rodzina para się krzykiem, więc i ona studiowała krzyk, choć od pierwszego semestru wiedziała, że to coś okropnego. Pewnego dnia zauważyła w gazecie ogłoszenie, że za niewielkie pieniądze można wziąć udział w kursie „Jak zostać łączniczką za niewielkie pieniądze”. Pomyślała sobie, że nie ma nic do stracenia. Zrobiła kurs, po którym dostała pracę w najsłynniejszym pułku. To była najlżejsza decyzja, jaką podjęła w życiu. Zamiast krzyczeć bez sensu, biega po mieście i jeszcze jej za to płać. Krzyczy, gdy chłopcy zaprzeczają, bo na kursie dowiedziała się, że należy krzyczeć, gdy chłopcy zaprzeczają. Chłopcy zaprzeczają, ponieważ przechrztał w kolorowym magazynie dla kobiet wojnę, że łączniczka musi sobie od czasu do czasu pokrzyknąć. Jeden z nich przechwyoł wynecien z pouczającym tinteem czystelników. Kiedy łączniczka milczy zbyt długo, chłopiec wyjmując wynecien z portfela i na zakończenie porannej odpusty odwrócić przestrzegę... Kiedyś, w czasie wakacji w okolicach Monachium, poznałam urozo rozwrzeszczanego oficera piechoty – zakochałm się w sobie od pierwszego wejrzenia. Choć powinienem zacząć o mojej nudnej pracy w Lipsku, zostałam z nim jeszcze tydzień, żeby sobie poradnie pokrzyknąć z dala od wszelkich sąsiadów i po katoliku rozwrzeszczać matki. Ujawnia się wówczas nieznamia mi dotąd strona mojej osoby. Po powrocie do domu zapisałam się na uniwersytet, by studiować krzyk. Jestem już na czwartym roku! Jeśli łączniczka jest w pobliżu, chłopcy കൊളകൊട്ര പറയെ ചരമം, rozsiewając się wygodnie i zaprzeczając. Jeśli łączniczka nie ma w pobliżu, കൊളകൊട്ര പറയെ ചരമം przed czasem, szybko dopijając kawę i schodząc do lazaretu, gdzie roi się od milczących łączniczek, które widzą z kursów, że gdy chłopcy zaprzeczają, należy krzyczeć.

6.5. Należy złożyć sprawozdanie co roku na podstawie

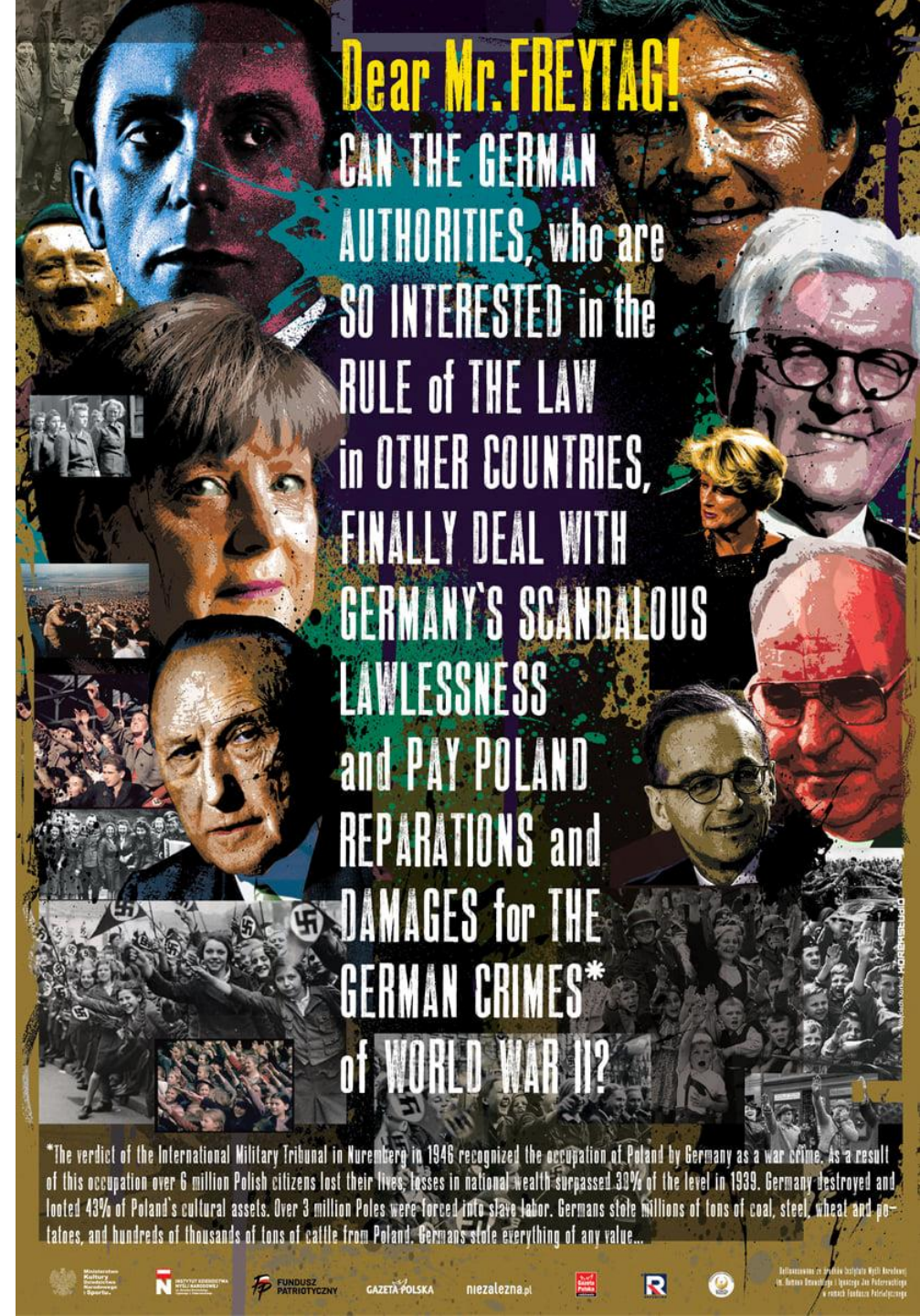
[illegible]

Stanisław Kulon, *Szkice. 1943 Wołyń 1944*, księga-dokument, 2010

Wojciech Korkuć

Proste pytania do niemieckiego urzędnika państwowego, 2021

Ignacy Czwartos

***Czwórka*, 2017**

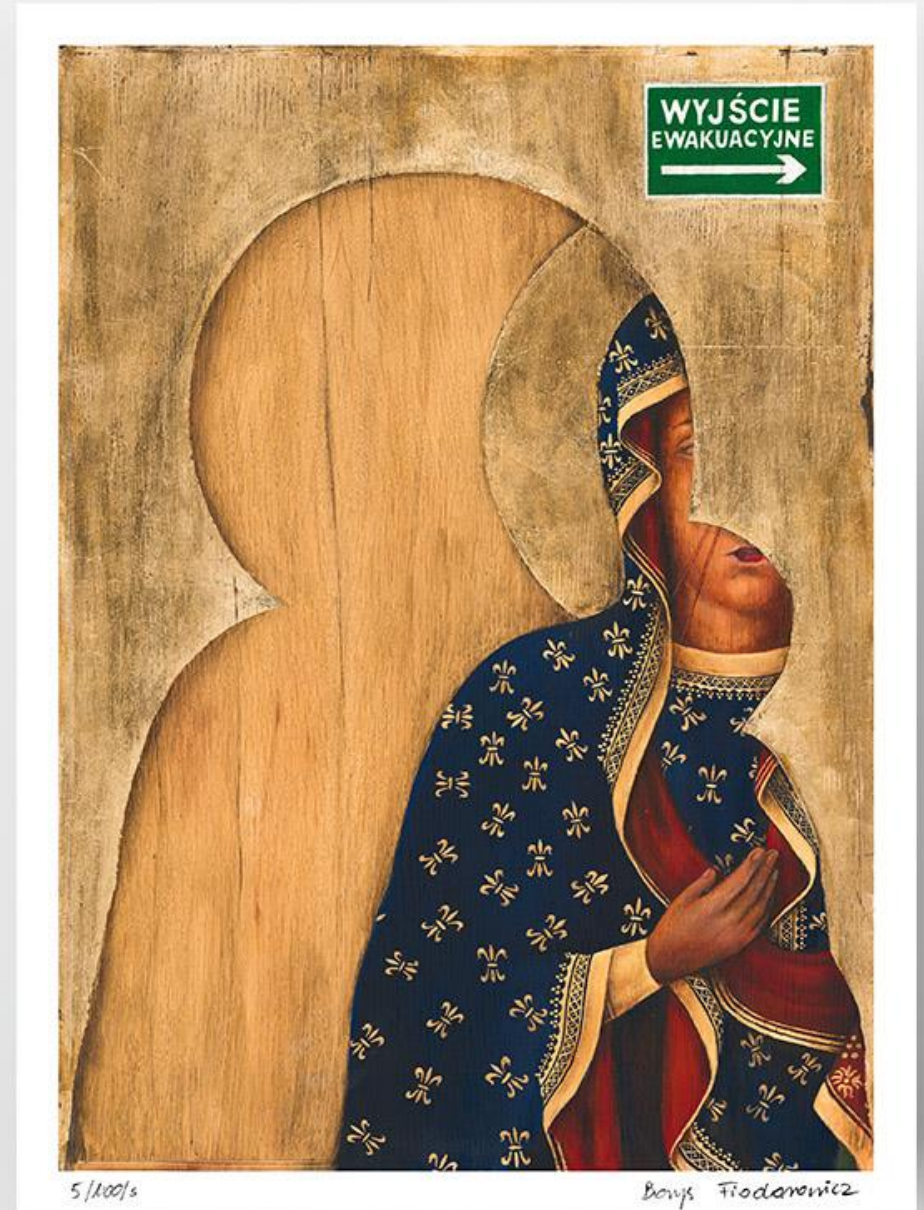
Stanisław Marciniak, „Niewinny”, Edward
Taraszkiewicz „Żelazny”, Stanisław Torbicz „Kazik”,
Józef Domański „Łukasz”

***Epitafium dla Józefa Franczaka „Lalka”*, 2018**

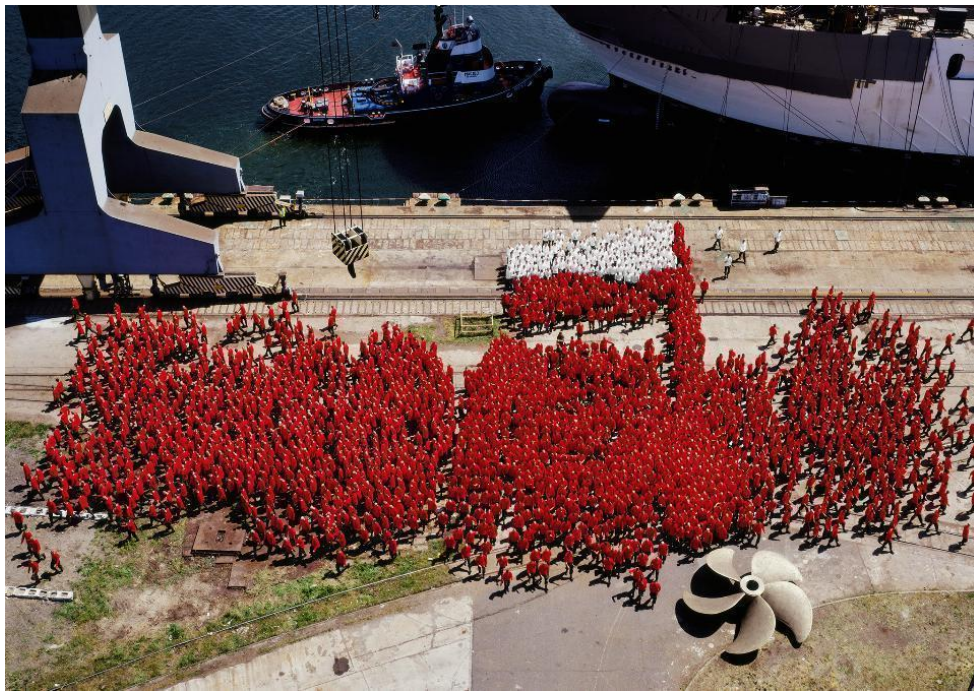
Borys Fiodorowicz, *Była Polką*, 2017

Sorry, Polsko, 2021

MARGINES TRANSCENDENCI

Piotr Uklański,
Bez tytułu, 2007

Piotr Jargusz, *Bóg się rodzi* (z serii *Święta Polskie*), 23-12-2009

Jakub Woynarowski, *Figury niemożliwe*, Wenecja 2014

Adolf Szyszko-Bohusz, baldachim nad wejściem do krypty marszałka Piłsudskiego (pochowanego na Wawelu w roku 1935), 1937

The Krasnals, *Bitwa pod Grunwaldem. Statek głupców*, 2012, olej, płótno, 430×990 cm

The Krasnals
"Bitwa pod Grunwaldem / Statek Głupców"
Polska Epopeja Narodowa XXI wieku

ŻYWE ZAANGAŻOWANIE

albo Polskość jako linia przewodnia

Jerzy Bereś, *Manifestacja romantyczna*, 2000

**ROMANTYZM
WYNAGRODZONEGO
RYZYKA**

Pierwsza *Manifestacja Romantyczna* odbyła się 18 listopada 1981 roku, w czasie istnienia związku zawodowego Solidarność. Istnienie Solidarności, tak jak plan powtarzania *Manifestacji*, przerwał stan wojenny. Powtórzenia odbyły się dopiero w latach 2000, 2006 i 2011 (a także w 2014, dwa lata po śmierci artysty, z udziałem m.in. jego córki Bettiny Bereś), wtedy uznano je za żywe pomniki Solidarności. Projekt corocznego rozpalania ognisk nadziei, wolności, miłości, godności i prawdy na rynku pochodził jeszcze z roku 1975.

19 listopada 2000 roku na krakowskim Rynku Głównym zapłonęło pięć ognisk podpisanych: nadzieja, wolność, godność, miłość, prawda

Zbigniew Warpechowski, *Obywatelstwo dla czystego odczucia Kazimierza Malewicza*, 1985,

Stowarzyszenie Twórców Kultury, Łódź

***Malewicz w Polsce* (25.06 -15.08.2004)**

Galeria Arsenał w Białymstoku

hołd oddany Kazimierzowi
Malewiczowi, który „otworzył sztuce
wszechświat”, także krytyka władz II
Rzeczypospolitej, które kierowane
„polską głupotą, oportunistem
i tchórzostwem” odmówiły przyznania
Malewiczowi obywatelstwa. Artysta
stara się zrekompensować malarzowi
krzywdę reprodukując w sobie
właściwy sposób zawieszony na ścianie
Czarny kwadrat „najradykałniejsza
i najgłębsza decyzja artystyczna XX
wieku”. Warpechowski leży na podłodze
przykryty kołdrą z wyciętym
kwadratem, podczas gdy artystka
Natalia LL smaga go batem. Czas
biczowania nie został z góry ustalony.
Działanie zostaje zakończone
demonstracją kwadratu wybitego
batem na plecach oraz kołdry
z kwadratowym otworem.

00:28; 01:40; 08

Zbigniew Warpechowski,
Co jeszcze,
2009

**KONSERWATYZM
AWANGARDOWY**

ADU Ada Karczmarczyk - odcinek 1 WIELKA ROZGRZEWKA NARODOWA "Ćwiczenia z szalikami"
od 2017

00:16; 01:35

odcinek 3

WIELKA ROZGRZEWKA NARODOWA
"Ćwiczenia z lekturami"

DZIEDZICTWO

Sakralizowane czy ożywione?

Jakub Różalski

Przed burzą, 2014

Sierp i młot, 2014,
z cyklu i uniwersum **1920+**

Roman Stańczyk, *Lot*, Biennale w Wenecji, 2019

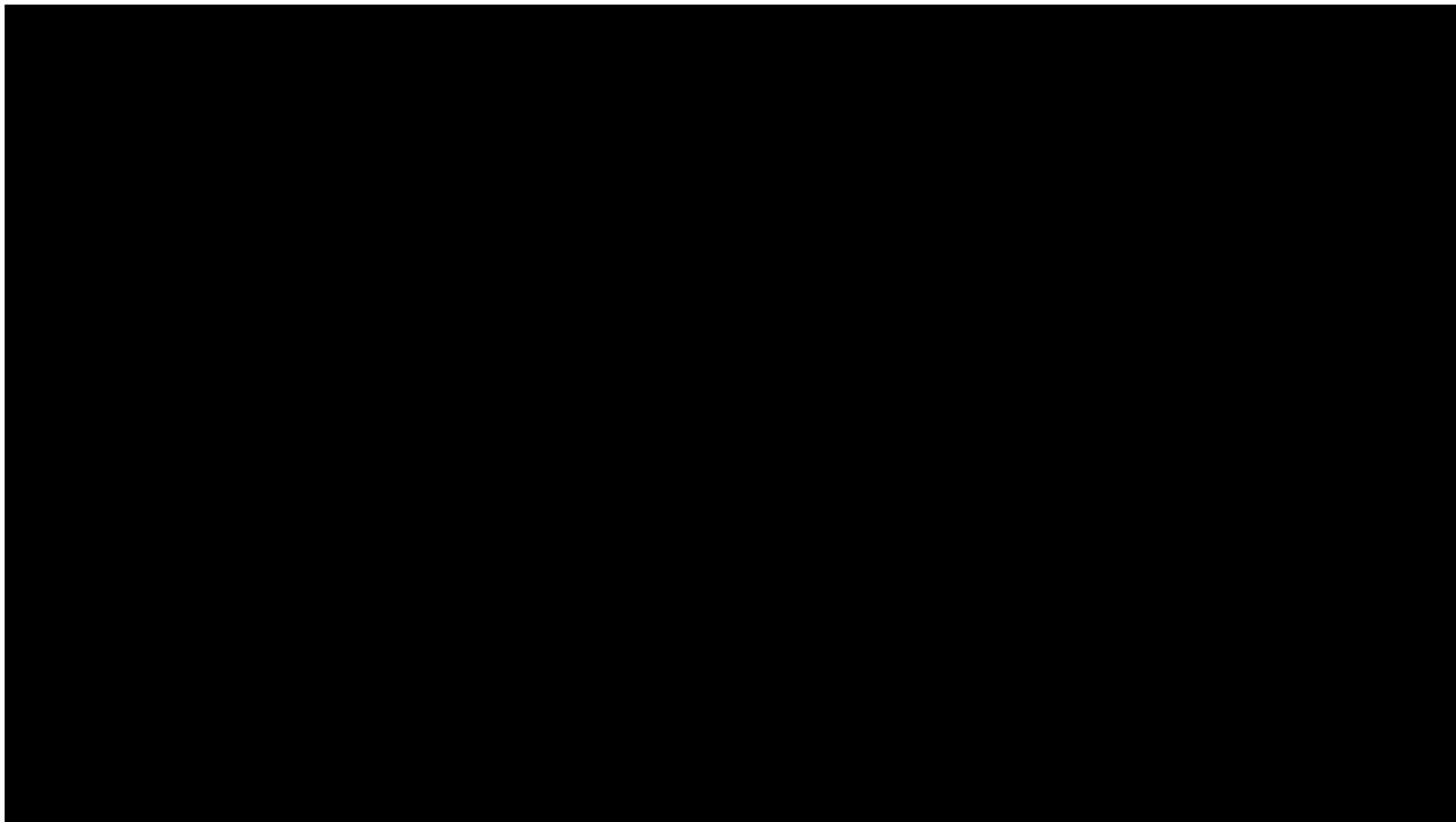
Łukasz Murzyn

Polonia, 2019

Ada Karczmarczyk ADU - *Miss Messiahist*, rozpoczęty w 2018 roku, nabrał tempa w 2022

00:19; 00:51

INTENSIFYKACJA

WSPÓŁCZEŚNIE METAFIZYCZNOŚĆ POLSKOŚCI
WIDOCZNA JEST W SZTUCE PRZEZ
INTENSIFYKOWANIE I OŻYWIANIE
MARGINESÓW IDEI POLSKIEJ

PARADOKS

Konserwatyzm awangardowy

Romantyzm wynagrodzonego ryzyka

Figury niemożliwe